CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	**PWYLLGOR ARCHWILIO**
DYDDIAD	**29 MEHEFIN 2009**
TEITL	**DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2008/09**
PWRPAS YR ADRODDIAD	**CYFLWYNO'R DATGNIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (YN YMGORFFORI DATGANIAD RHEOLAETH FEWNOL STATUDOL) AR GYFER 2008/09 I'R PWYLLGOR ARCHWILIO AM GYMERADWYAETH**
AWDUR	**DEWI MORGAN, UWCH REOLWR ARCHWILIO A RISG**
GWEITHREDIAD	**CYMERADWYO'R DATGANIAD AT BWRPASAU EI ARWEYDDO GAN ARWEINYDD Y CYNGOR A'R PRIF WEITHREDWR**

---

1. CYFLWYNIAD

1.1 Ymysg y gofynion ar awdurdodau lleol Cymru yn sgil Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 y mae'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol (DRhF) blynyddol, yn unol â rheoliad 4(2)(a):

> **Rhaid i'r corff llywodraeth leol gynnal adolygiad o leiaf unwaith mewn blwyddyn ar effeithiolrwydd ei system o reoli mewnol, a rhaid cynnwys datganiad ar reoli mewnol, a baratowyd yn ôl arferion priodol, lle bo'n berthnasol, ynghyd ag unrhyw ddatganiad o gyfrifon y mae'n rhwym arno i'w gyhoeddi.**

1.2 Diffinir yr "Arferion Priodol" ar gyfer paratoi'r Datganiad Rheolaeth Fewnol statudol fel Datganiad CIPFA o Ymarfer Argymelledig ("SORP"), sef y Côd Ymarfer ar Gyfrifwaith Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig, sydd yn datgan fod angen i'r Datganiad Rheolaeth Fewnol gynnwys:

(a) Cydnabyddiaeth fod yna gyfrifoldeb i sicrhau fod system gadarn o reolaeth fewnol yn ei le.

(b) Arwydd o'r lefel o sicrwydd y gall system o reolaeth fewnol ei ddarparu.

(c) Disgrifiad cryno o elfennau allweddol amgylchedd reolaeth fewnol gan gynnwys y rheolaethau sy'n cyfateb i weitgareddau grwp lle mae'r gweithgareddau hyn yn arwyddocaol.

(ch) Disgrifiad cryno o'r broses sydd wedi ei ddefnyddio er mwyn cynnal ac adolygu effeithiolrwydd y system reolaeth fewnol, gan gynnwys peth sylw ar rôl: yr awdurdod; y swyddogaeth weithredol; y pwyllgor archwilio a pwyllgorau craffu/rheoli risg; archwilio mewnol ac unrhyw fecanwaith adolygu/sicrwydd penodol arall.

(d) Amlinelliad o'r camau a gymerwyd, neu sy'n arfaethedig, er mwyn delio â materion rheolaeth fewnol arwyddocaol.

2. STATWS Y DATGANIAD

2.1 Nid oes gofyn statudol ar awdurdodau lleol Cymru i gyhoeddi datganiad llywodraethu blynyddol y tu hwnt i'r gofyn am Ddatganiad Rheolaeth Fewnol. Fodd bynnag, mae Llywodraeth y Cynulliad yng nghanol proses ymgynghori ar hyn o bryd ar newidiadau i'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio. Ymysg y cwestiynnau a ofynnir yn yr ymgynghoriad yw a ddylid gwneud y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn fandadol. Byddai hynny yn gwneud y gofyn ar awdurdodau lleol yng Nghymru yn gyson â'r ymofyniad gyfredol ar gynghorau yn Lloegr. Er mai yn wirfoddol, felly, y cyhoeddir Datganiad Llywodraethu Blynyddol gan Cyngor Gwynedd ar gyfer 2008/09, disgwylir y bydd cyfryw ddatganiad yn fandadol erbyn y flwyddyn nesaf.

2.2 Wrth baratoi datganiad gwirfoddol, rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn ymgorffori'r gofynion statudol fel a amlinellir yn y Rheoliadau. Er mwyn sicrhau fod hyn yn digwydd, dilynwyd y canllawiau a gyhoeddwyd gan gyrff proffesiynol megis CIPFA er mwyn sicrhau fod y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cynnwys yr holl elfennau a fyddai wedi eu cynnwys yn y Datganiad Rheolaeth Fewnol yn y gorffennol.

2.3 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, sydd yn ymgorffori'r Datganiad Rheolaeth Fewnol statudol ac sydd i'w gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio a'i arwyddo gan y Prif Weithredwr ac Arweinydd y Cyngor, wedi ei gynnwys yn nhudalennau 7 i 17 y Datganiad o Gyfrifon sy'n cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor fel eitem ar wahân.

3. TYSTIOLAETH

3.1 Wrth ddarparu Datganiad Llywodraethu Blynyddol, mae'n hanfodol fod tystiolaeth yn ei le er mwyn cefnogi'r cynnwys cyn fod y ddogfen yn cael ei gyhoeddi. Bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn adolygu'r tystiolaeth sydd yn ei le yn eu hadolygiad o waith y Cyngor.

3.2 Mae'r tystiolaeth a gasglwyd er mwyn paratoi'r Datganiad yn cynnwys:

- Cyfansoddiad y Cyngor:
  - Protocolau ar weithredu dyletswyddau statudol y Swyddog Monitro a'r Prif Swyddog Cyllid.
  - Cynlluniau Dirprwyo
  - Rheolau Gweithdrefn
  - Codau ymddygiad i aelodau a swyddogion
- Cynllun Tair Mlynedd Cyngor Gwynedd
- Strategaeth Archwilio Mewnol
- Adroddiad Blynyddol "Pennaeth Archwilio Mewnol"
- Adroddiadau archwilio a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio
- Strategaeth Gyllid
- Canllawiau Rheoli Perfformiad
- Strategaeth a Pholisi Rheoli Risg
- Swydd-ddisgrifiadau'r swyddogion statudol

3.3 Defnyddwyd datganiadau, sylwadau a gosodiadau o'r ffynonellau hyn a gan swyddogion allweddol er mwyn ysgrifennu'r DLIB.

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio gymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, yn ymgorffori Datganiad Rheolaeth Fewnol Cyngor Gwynedd ar gyfer blwyddyn ariannol 2008/09 a'r cyfnod ers dyddiad y fantolen.